

Запорізькій навчально-виховний комплекс «Барвінок»
Дошкільний підрозділ

Шляхи організації проектної діяльності з дітьми

Підготувала:
заст.. директора по д/п Пашкульська Г.Г.
вересень, 2016

Метод проектів — це **метод проблемного навчання**, спосіб організації поетапної практичної діяльності на основі взаємодії педагога з дітьми задля досягнення мети, визначеної проблемою цього проекту. Він є своєрідною формою перспективного планування навчальної роботи за участю дітей. Водночас це специфічна педагогічна технологія, за якою втілюють цей план. Видатний український педагог Григорій Ващенко визначив метод проектів як такий, що забезпечує «пристосування змісту та методів навчальної роботи до особливостей дитячої природи».

Застосування методу проектів у дошкільному закладі **має на меті** стимулювання інтересу дітей до певних проблем і розв'язання їх через діяльність, а також практичне застосування набутих знань та розширення можливостей дітей у самореалізації.

Педагогічний і психологічний аспекти проектної діяльності

Проектна діяльність має два аспекти: педагогічний і психологічний. Доктор психологічних наук Тамара Піроженко визначає метод проектів як «психолого-педагогічне проектування». Використовуючи його, педагог надає дітям змогу бути діяльними, самостійними, творчими, стимулює пошук ними власних шляхів розв'язання проблем та практичного застосування надбаних знань і вмінь. У роботі над проектами **можна вдало поєднувати різні методи й форми діяльності дітей**, такі як:

- ТРВЗ;
- рефлексія;
- моделювання;
- спостереження;
- експериментування;
- гра тощо.

Дитяча проектна діяльність має свої вікові розмежування. До п'яти років проектну діяльність дитини розглядають на наслідувально-виконавському рівні. Відсутність необхідного життєвого досвіду не дає дитині змогу повною мірою проявляти самостійність у виборі проблеми та способів її розв'язання. Тому активна роль відведена дорослому. Уважне ставлення до потреб дітей, вивчення їх інтересів дає змогу без труднощів визначити проблему, що «замовляють» діти. Інтерес до змісту проекту залежить від задоволення різних інтересів дитини; реалізації її потреб в активній діяльності, самовираженні; захопленості спільною діяльністю з дорослими. Перші спроби дітей самостійно розв'язати проблему необхідно помічати й заохочувати.

До кінця п'ятого року життя діти отримують певний соціальний досвід, що дає їм змогу перейти на новий, **розвивальний рівень проектування**, що і є вже справжньою проектною діяльністю дитини. У цьому віці продовжує розвиватися самостійність. Діти можуть виокремлювати (приймати) проблему, уточнювати мету, спроможні обрати необхідні ресурси для досягнення запланованого результату. Тому вихователь не так генерує свої

ідеї, як долучається до реалізації ідей вихованців. Дорослому важливо захопитися тим, що цікаво дітям, допомогти їм розширити цілі й завдання. За допомогою проектної діяльності діти поглиблюють своє творче ставлення до навколишньої дійсності, навчаються встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у світі. Досягаючи поставленої перед собою конкретної мети, дошкільники діють свідомо, із задоволенням, без примусу, бо проблема, за розв'язання якої вони свідомо беруться, має для них внутрішню цінність, пов'язана з їхніми потребами та інтересами.

Метод проектів дає змогу широко охопити всі види діяльності дитини, оскільки акумулює в собі пізнавальну, ігрову та творчу діяльність, охоплює всі аспекти життєдіяльності дітей у дошкільному закладі та вдома.

Справжній проект розпочинається зі створення педагогом ситуації, в якій у свідомості кожної дитини виникають запитання і, незважаючи на всі її зусилля, категорично не хочуть звідти «витрушуватися», змушують дитину діяти.

Розвивальний потенціал методу проектів

Звернення до методу проектів має істотні переваги. Його застосування активізує, організовує, націлює дитину дошкільного віку на творчу діяльність, пізнання. Відбувається **особистісне зростання дітей**, зокрема:

- *формуються* —
 - життєва компетентність (дитина набуває дієспроможності в різних життєвих ситуаціях);
 - емоційно-образна сфера;
 - Я-концепція («я можу», «я хочу», «мене приймають», «мене люблять»);
 - комунікативні навички;
- *розвиваються* —
 - креативність;
 - самостійність у прийнятті рішень;
 - особистісні якості;
- *активізується* пізнавальна діяльність.

Процес діяльності дошкільників у проекті складний і динамічний. Його організація залежить від вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку.

На кожному етапі проектної діяльності має відбуватися міжособистісне спілкування. Завдяки застосуванню різних методик дитина отримує корисну інформацію, з'ясовує нові для себе знання і факти, робить відкриття, які мають особистісне значення. У неї формуються способи розумових дій, як-от: аналіз, синтез, конкретизація, порівняння, систематизація, узагальнення тощо. Вона переймається емоціями та почуттями інших, отримує досвід роботи в групі. Взаємини між учасниками проектної діяльності регулюються саме засобами спілкування, у процесі якого формуються моральні якості особистості, розвиваються комунікативні вміння дітей. Спілкування спонукає їх до самопізнання. Завдяки реальності результатів проектної діяльності діти мають змогу відчутти задоволення від власної роботи. Це також **сприяє**

утворенню й розвитку важливих мотивів діяльності: пізнавальних, особистісних, соціальних тощо.

Проектна діяльність дошкільників є **інтегративною освітньою діяльністю**, завдяки цьому у дітей формується цілісне бачення картини світу. Залежно від типу проекту його реалізація потребує різних видів діяльності дітей, один з яких домінує (*див. Додаток 1*).

Проектна діяльність може бути різною як за обсягом завдання, так і за тривалістю. За тривалістю проекти можуть бути **короткотривалими** (упродовж одного дня, заняття) та **довготривалими** (до двох тижнів). Великі за обсягом довготривалі тематичні проекти (наприклад, «Життя дерева», термін проведення — один рік) складаються із серії проектів, результати кожного з яких презентують, оформлюючи тематичну виставку, організовуючи свято, розвагу тощо.

Усі проекти проводять у межах дошкільного навчального закладу, але трапляються особистісні, індивідуальні проекти (в образотворчій та словесній творчості), які діти реалізують спільно з батьками.

Педагог — координатор проектної діяльності

Щоб застосовувати метод проектів на практиці, педагог має змінити свої педагогічні позиції та погляди. Він повинен розуміти, що **успіх людини в сучасному світі багато в чому визначається** її здатністю організувати своє життя як проект: визначити далеку та близьку перспективи, окреслити план дій, ресурсів для виконання і, реалізувавши власний проект, оцінити, чи вдалося досягти поставленої мети. Рекомендації педагогу щодо підготовки до реалізації проекту наведено у *Додатку 2*

У своїй професійній діяльності необхідно, безумовно, спиратися на інтереси дитини, її можливості у реалізації власного Я через діяльність, свято шанувати й благоговійно оберігати перші ініціативи, підтримуючи її творчу активність у самостійному пошуку шляхів подолання проблем. Це дає змогу по-іншому подивитися на організацію педагогом життєвого та виховного простору дошкільників, у якому дитина має знайти все, щоб задовольнити свою індивідуальну програму розвитку. Із носія готових знань педагог перетворюється на активного учасника, співавтора, а інколи — лише на провідника до джерел знань у творчій діяльності дітей.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Важливо, щоб між учасниками освітнього процесу переважав **демократичний стиль взаємин** (суб'єкт-суб'єктні відносини), що передбачає розуміння і прийняття кожного дошкільника таким, який він є, **прояв поваги до дитини та її батьків** — учасників проекту, надання їм педагогічної підтримки.

На етапі розроблення змісту занять, ігор, прогулянок, спостережень, екскурсій та інших форм роботи, пов'язаних із темою проекту, педагогам важливо ретельно продумати та організувати в дошкільному закладі предметно-розвивальне середовище таким чином, щоб воно було «тлом» до пошукової та інших видів діяльності.

Наприклад, працюючи над проектом «Гарбузові посиденьки», доцільно оформити інформаційний куточок для дітей, де будуть запропоновані: ілюстрації, цікаві об'єкти (маленькі гарбузи різних форм і видів, вироби з гарбузів), репродукції картин із гарбузами, ілюстрована кулінарна книга, дитячі енциклопедії тощо. У груповій кімнаті доцільно організувати дитячу «лабораторію», де діти мали б змогу самостійно досліджувати об'єкти відповідно теми (ромір, форму, масу, міцність шкіри гарбуза). В ігровому куточку необхідно систематизувати й виставити ігри з відповідної тематики. На території дитячого садка організувати екологічну стежину до городу, підготувати дітей-екскурсоводів, які проведуть подорожі цією стежиною для своїх товаришів.

Як же запланувати проект із дітьми? Адже можливості їхні обмежені віком: не запишуть план, а якщо педагог запише, то вони не зможуть самостійно без педагога за ним діяти, навіть прочитати. На етапі планування проекту з дітьми доцільно використовувати символи. Символ — це умовне, спрощене зображення. Символом може бути як предмет, так і малюнок. Із самими символами дітей ліпше ознайомити напередодні, провівши, скажімо, дидактичні ігри «Знайди пару», «Символ — сюжетна картинка».

Роботу із символами проводять у три етапи.

• **1-й етап:** визначають складові інтересів за темою, розглядають проблему.

Про що ми можемо дізнатися?

• **2-й етап:** намічають шляхи пошуку. **Де чи у кого будемо дізнаватися?**

• **3-й етап:** визначають конкретні види діяльності. **Що будемо робити? Який продукт створюватимемо?** Педагог також може запропонувати свій варіант символу, який буде поштовхом для дітей до нових роздумів. Символи дають змогу повністю скласти з дітьми план проекту, а потім контролювати хід його виконання, вносити корективи, аналізувати.

До організації проектної діяльності дітей бажано залучати їхніх батьків та родичів. За темою проекту вихователь з дітьми планують роботу, яку потім можуть виконувати разом з батьками.

Важливо, щоб запропоновані для спільної роботи завдання були не дуже об'ємними та мотивували до взаємодії в родині. За необхідності вихователь має надавати довідкові, практичні матеріали або рекомендації щодо того, де їх можна знайти.

Чинники успішного впровадження проектної діяльності

Основними чинниками, що сприяють успішності реалізації проектів, є:

- *урахування вікових особливостей* пізнавальних психічних процесів дітей дошкільного віку під час організації проектної діяльності;
- *психолого-педагогічні умови*, які є основою для співпраці між педагогом і дітьми;
- *співпраця та співтворчість* вихователів, дітей, батьків, а інколи й усього колективу дитячого садка;

- *побудова освітнього процесу* не так на логіці галузі знань, як на логіці діяльності дитини, що має особистісний сенс для неї, підвищує мотивацію в навчанні;
- *застосування проблемних запитань*, що спонукає дітей до пошуку відповідей на них;
- *облаштоване середовище* для самостійної творчої діяльності дітей, яке створює педагог; у ньому мають бути забезпечені умови, в яких дитина відкриває нові знання, розв'язує проблеми, опановує способи дій;
- *відсутність змагання* задля збереження пізнавальної активності, саморозвитку, реалізації змістової мети діяльності;
- *отримання учасниками проекту задоволення* від відчуття впевненості в собі, спілкування одне з одним і від спільного розв'язання завдань проекту.

Упровадження проектної діяльності в освітній процес дошкільного закладу є перспективним напрямом роботи, адже сприяє вихованню самостійної творчої особистості, здатної приймати рішення, ставити цілі, планувати свою діяльність і прогнозувати її результати.

Додаток 1

Типи проектів за домінантною діяльністю

Типи проектів	Особливості та зміст проектної діяльності
Дослідницькі	Потребують добре продуманої структури, чіткого визначення мети, актуальності предмета дослідження для всіх учасників. Під час таких проектів діти експериментують , відтак творчо оформлюють результати. Приклади проектів: <ul style="list-style-type: none"> • Пізнай себе • Світ води • Дихання і здоров'я • Таємниця гілочки
Творчі	Зазвичай не мають детально відпрацьованої структури спільної діяльності учасників. Метою є кінцевий результат — продукт творчої діяльності . У цьому випадку необхідно спланувати форму презентації результату проекту (спільна газета, відеофільм, драматизація, спортивна розвага, спільне свято тощо). Приклади проектів: <ul style="list-style-type: none"> • Мої друзі • Полтавські вечорниці • Гарбузові посиденьки • Музична казка • Азбука здоров'я
Ігрові	Спланована діяльність також залишається відкритою до завершення роботи. Учасники приймають на себе певні ролі в грі, театралізації. Ступінь творчості дуже високий, але домінує ігрова діяльність . Приклади проектів: <ul style="list-style-type: none"> • Гра-подорож в підводне царство • Сюжетно-рольова гра «Театр» • Гра «Вулицями рідного міста»

	<ul style="list-style-type: none"> • Подорож у історичне минуле • Будуємо казкове сніжне містечко
Ознайомлювально-інформаційні	<p>Цей тип проектів спрямований на збирання інформації про певний об'єкт чи явище; ознайомлення з нею учасників проекту, аналізування та узагальнення зібраної інформації. Діти реалізують проект, орієнтуючись на соціальні інтереси.</p> <p>Приклади проектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Я і моя сім'я • Родинне дерево • Бабусина скриня • Журнал «Чомучка» • Червона книга
Літературно-творчі	<p>Проекти такого напрямку дають дітям змогу зануритися у зміст, пізнати художні особливості казки або інших літературних творів; усвідомити власні почуття і можливості. Застосовуються різні види діяльності, домінує мовленнєво-творча. Приклади проектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Улюблені казки • Подорож Лілеї • Поезії осіннього листочка • Як виникає загадка?

Додаток 2

Рекомендації вихователю щодо підготовки до реалізації проекту

Щоб підготуватися до реалізації проекту, слід:

- Визначити тему проекту на основі вивчення інтересів дітей.
- Розробити орієнтовний хід проекту, визначивши роль усіх учасників освітнього процесу в його реалізації.
- Ознайомити батьків із темою проекту.
- Створити умови для постановки проблеми, необхідної для організації проектної діяльності.
- Організувати збір інформаційного матеріалу з теми проекту.
- За необхідності залучити фахівців (музичного керівника, практичного психолога тощо до реалізації проекту).
- Визначити кінцевий продукт проекту та форму його презентації.

Література:

1. <http://poippo.pl.ua/otmz/index28.php>